

Bors István szabadtéri szoborkiállítása
Kaposváron a Csokonai közben 1988.szeptember 14-én

Uj és folytatást ígérő kezdeményezés Kaposváron a Megyei Könyvtár, Ifjúsági Ház, Megyei Tanács által közrefogott Csokonai közben a szabadtéri szoborkiállítás.

Két éve, amikor ez a kis belvárosi térség előbukkant a bontásokból eredő kőrakások, földturások rendetlenségéből, sokunknak megdobbant a szive a kellemes meglepetéstől.

Városunk rendezésében végre sikerült egy hangulatos teret nyerni, amelyen nem akarunk gyorsan átsietni, hanem meg-megállva elréved szemünk a zöld pázsiton és a szép magas fákon. Az esztétikai igény gyorsan megszülte az ötletet, itt jó lenne néhány szobrot is látni.

Bors Istvánnak a most ötven éves "örök kaposvári" szobrásznak a művei számos szabadtéri szoborkiállításon szerepeltek már az országban.

Rendszerint díjakkal kitüntetve tértek haza a munkái, mint az idei nyáron a négy Dózsa kereszt, a múlt nyáron a Négy évszak című szobor-csoportok. Nem kétséges, Bors István a méltó arra, hogy elsőként felavassa ezt a teret a képzőművészeti kultúra számára. Méltó reá, és illetékes is, hogy Ő teret kapjon. Egyrészt azért, mert a mai magyar szobrászat kulcsembere abban a vonatkozásban, hogy szellemiségében a reformált közgondolkodás és a hasznos köztéri szobrászat egybeesik. Tartalmilag meg-

feleltetés^{ben} áll fenn e két dolog nála. Másrészt azért ~~néhány~~ illetékes az ő megjelenése a köztereinken, mert Kaposvár városképi átformálódásáról határozott véleménye van. A Négy évszak című műve is az egyik ilyen témájú véleménye szoborba foglaltan. Kijelölt végleges helye a Domus Áruház előtti tér. Ha majd felavatásra kerülnek ott ezek a különös oszlopok, emlékezni, emlékeztetni kellene a néhány évtizeddel ezelőtti karakteres városnegyedre, mert a néhai Honvéd, ma Mártírok-terét sirató emlékművet alkotott Bors István egy puztán térfoglalásra kiírt pályázat megnyerésével. A szoborcsoporton nemcsak az évszakokra utaló szimbólumokat találjuk, mint a növényi rügyeket, lombtalanul meredő ágakat, napkorongba foglalt életfát, hanem templomi körmenet zászlaját, török félholdat, ökörfogat járomát, csilingelő kolompokat is. A téren ugyanis kulturális, szociológiai egységben ott állt egy kis templom, a Véndiófa vendéglő, a török Hifzi Semzi Aker cukrászdája, egy fakereskedő telep, vegyesbolt, dohánybolt és Galimberti Sándor festőművész szülői háza is. Ebben a körzetben, a régi Honvéd utcában született Bors István is.

Ma már kellő érzékenységgel állunk szembe a régi városkép megszüntetésével. A szónál maradva Bors István érzékenysége nem mai keletű.

27 éves szobrászi pályája csupa olyan küzdelemből áll, amelyet a széles társadalmunk számára csak most hozott meg az idő. Ezzel a kiállítással visszatekinthetünk arra a negyed századra, amellyel szemben Bors István kezdettől mi csak most vagyunk kritikus viszonyban.

Az itt kiállított 20 szobor keresztmetszete életművének. Megtekinthetjük, hogy egy minden vonatkozásban pozitív kritikusság talaján milyen szobrok teremhettek itt Kaposváron.

Az indulását az absztraktnak mondott formátörekvések jellemzik. E téren Bors István nem a kísérletezést, a modern divat követését cselekedte - ehhez ő türelmetlen volt és céltudatos.

A szobrászat kifejező erejének új vívmányait egyértelmű tartalmi - fogalmi letisztultságuk után használta csak fel. Ebbéli bölcsessége nagymértékben köszönhető szeretve tisztelt mesterének Borsos Miklósnak. A korai művek közül kiemelve a Nappal - Éjszaka címen egy aranylő domborulatokból és egy ezüstben csillogó homorú fémfelületekből álló geometrizált formapárost láthatunk. Ha felidézzük Michelangelónak a Medici siremlékre készített két emberi alakját, amelyek allegórikusan hordozzák a nappal és az éjszaka jelentését, akkor nem vulgáris formai elszegényedést kell a modern művésznél látni, hanem más világnézetet.

A reneszánszban alkotó Michelangeló az antik görög gondolkodás rendje szerint az emberre vonatkoztatta,

antropomorfizálta az elvont fogalmakat. A huszadik század művésze, amikor szobrot készít a nappalról és az éjszakáról, a mai tudományos ismeretek talaján állva, kozmikus viszonylatokat keres. Az égitestek rendjéhez tartozó elvont fogalmakat a mai gondolkodásunk a geometrizált szobrászati formákhoz társítja.

Bors István ritkán nyult ezekhez a formákhoz, mert a teljességre utalást tiszteli bennük, amelyet nem illik elcsépelni. Forma- megfeleltető érzékenységét konkrétabb irányban fejlesztette tovább. Ha jól megnézzük a Dózsa-kereszteket, a mindennapi falusi élet lassan kiveszőben lévő használati tárgyait leljük bennük összedolgozva drámai felkiáltójellé. Fegyver elemeket keresve sem találunk, mégis az ekevas, a hófogó sövény, a kukorica morzsoló, az ácskapocs, a gereblye fenyegető fegyverként, trónuson ülő alakokban ötvöződik. E heroizáló képességgel párhuzamosan megtaláljuk Bors István művei között a deheroizáló műveket is. Ez a tiszteletlenkedő művészi magatartás sokak számára szokatlan, néha érthetetlen, de a demokráciák világában nagyon hasznos. Gondoljunk csak arra, Chaplin hogyan figurázta ki filmjében Hitlert, vagy éppen a mai Franciaországban miként tette nevetségessé egy színész Lupin pártvezért.

Bors István sem kiméletes azokkal az emberi hibákkal, amelyek a társadalmunk egészségét veszélyeztetik.

Stilszerűen nem nemes anyagól, hanem műanyagból készítette el a hatalommal pöffeszkedően tetszelgő figuráját a Státusszimbólumok című művében. A műanyag minőségében hordozza a művész véleményét, hogy a rossz vezető hatalma nem tart sokáig, ledönthető, összetörhető.

Két fekvő, letakart leányka szobor a fel-feltörő erőszak tényével szembesít. Tulipán és Mementó a címük. Mementó címet visel egy csonkítottan vonagló emberi test - szobor is, amely második világháború zsidó áldozatainak emlékműveként készült.

Bors István szobraival emlékeztet, szembesít, lényegében a lelkiismeretünkre céloz. Egy-egy szobor elkészítését lényegbevágó aktualitáshoz köti. Szobrainak életrehívója nem egy-egy valaki műpártoló mecénás, tegyük hozzá, hogy sajnós, hanem saját, társadalommal szembeni lelkiismeretessége. Ha a művészet dolgairól kérdezzük őt, azt feleli, ebben a világban nem művészekre, hanem helytállásra, emberi tartásra van szükség.

Tartozunk itt megállapítani, hogy Bors István mércéivel nagyon nehéz dolog szobrásznak lenni. Az ő szobraira szükségünk van és mégis nagy-nagy akadályok torlódtak fel minduntalan a megvalósulásuk előtt.

Ez a kiállítás ámbár 50 éves jubilálást ünnepelt, nem vonultatta fel azt a teljes képet, amelyben mindazok az emberi pozitívumok és negatívumok kézzel foghatóvá

válnak, amelyeket még fontos lenne látni Bors István kritikus művészi attitűdjével. Műtermének polcain rengeteg műve sorakozik az itt láthatókhöz hasonló beszédes tartalommal. Városunk szobrása esetében fokozottan indokolt az érdeklődésünk mi látható még, mi születik még közös sorsunk épülésére.

Horváth János